

JAARVERSLAG

LANDELIJK CENTRUM

**COMMISSIE VAN TOEZICHT
ARRESTANTENZORG**

2023

CTA

Mei 2024

Inhoudsopgave

Hoofdstuk I	3
Over het landelijk centrum	
Hoofdstuk II	4
Thema's	
1. De jaarverslagen 2022 / bedrijfshulpverlening	4
2. Ontwikkelingen NPM	5
3. Woo en mediaverzoeken	6
4. Zorg voor personen met verward gedrag	6
Bijlage: overzicht besproken onderwerpen	8

Vastgesteld op 6 mei 2024

Landelijk Centrum Commissies van Toezicht Arrestantenzorg
Postbus 17107
2502 CC Den Haag

www.toezichtarrestantenzorg.nl
landelijk-centrum-cta@politie.nl

Sinds 2001 is in regelgeving vastgelegd dat er onafhankelijke commissies zijn die toezicht houden op de arrestantenzorg zoals deze door de politie wordt verleend, de Commissies van Toezicht Arrestantenzorg (CTA's). De komst van één nationale politie, vastgelegd in de Politiewet 2012, was aanleiding om een landelijk centrum voor de CTA's in te richten bestaande uit maximaal vier roulerende leden (voorzitters van de regionale CTA's) en een secretaris, hierna te noemen het LC. Dit is vastgelegd in de door de toenmalige Minister van Veiligheid en Justitie vastgestelde Regeling toezicht arrestantenzorg politie (Rtap). In artikel 6 Rtap is over het LC bepaald dat dit ten behoeve van de commissies handreikingen ontwikkelt met betrekking tot de kwaliteit en frequentie van het toezicht op de arrestantenzorg. Het LC rapporteert jaarlijks aan de korpschef over zijn activiteiten en bevindingen op het terrein van het toezicht op de arrestantenzorg.

De taken, de positie en de op te leveren producten van het LC zijn in 2013 nader uitgewerkt in het Startdocument Landelijk Centrum CTA, vastgesteld in juni 2013. In 2017 is dit document geëvalueerd, hetgeen heeft geleid tot de vaststelling van het document "Het Landelijk Centrum CTA 2017-2020". In dit laatste document is ten eerste teruggekeken op de eerste vier jaar LC en geconcludeerd dat de in 2013 gestelde doelen in 2017 in grote lijnen waren behaald. Vervolgens zijn doelstellingen bepaald voor de jaren 2017-2020. In 2021 heeft wederom een herijking plaatsgevonden, vastgelegd in "Het Landelijk Centrum CTA in 2013, 2017 en 2021 en later". Daarin is geconcludeerd dat de eerder vastgestelde taken nog steeds actueel zijn en dat er derhalve geen reden is hier wijzigingen in aan te brengen. Het handhaven van inhoudsvol overleg met de landelijk portefeuillehouder Arrestantentaken en CTA's is daarbij speerpunt. Hetzelfde geldt voor het bevorderen van de kwaliteit van inspecties en kennisniveau van de leden van de CTA's.

Om de door het LC verworven positie te handhaven van volwaardige gesprekspartner voor de CTA's, voor de landelijk portefeuillehouder arrestantentaken en de expertgroep arrestantentaken, als ook voor externe partners als het Ministerie van Justitie en Veiligheid en andere toezichthouders, moet er blijvend geïnvesteerd worden in de interne en externe relaties. Die investering houdt onder meer in dat het LC alert moet zijn op ontwikkelingen in de arrestantenzorg en in de wereld van toezichthouders.

In het kader van haar taak om de kwaliteit van het toezicht op arrestantenzorg te borgen, tracht het LC zorg te dragen voor de randvoorwaarden die nodig zijn om goed en gedegen toezicht te houden.

Zo worden ten eerste blijvend met regelmaat landelijke bijeenkomsten georganiseerd, zowel met alleen voorzitters en secretarissen van de CTA's (twee keer per jaar vergadering), als met alle commissieleden en bij de arrestantenzorg betrokken politieambtenaren (eens per 1,5 jaar een conferentie). Daarmee wordt het delen van kennis en ervaring bevorderd. Daarnaast wordt sinds 2021 jaarlijks een opleidingsdag georganiseerd voor personen die in het daaraan voorafgaande jaar lid zijn geworden van een CTA.

Tot slot wordt sinds 2018 gewerkt met een database waarin de bevindingen van de tien CTA's worden opgenomen, waardoor zowel de bevindingen per commissie beter inzichtelijk worden als een landelijk beeld van alle bevindingen ontstaat.

Bezetting van het LC vond vanaf 2018 plaats op basis van werving binnen de voorzitters van de CTA's. In 2023 was het LC bemenst door:

- de heer D.J. Schrijer (voorzitter CTA Rotterdam);
- de heer A.R. Buimer (voorzitter CTA Oost-Nederland);
- de heer P.A. van den Ouden (voorzitter CTA Zeeland-West-Brabant) tot 1 juni 2023;
- de heer F. van Rootselaar (voorzitter CTA Amsterdam) tot 1 juli 2023;
- mevrouw A.C. Bruinsma (voorzitter CTA Den Haag) vanaf 4 juli 2023

- mevrouw M.E. Laan (voorzitter CTA Noord-Holland) vanaf 4 juli 2023.

Het ambtelijk secretariaat werd bemenst door mevrouw W.M. Verhoeven-Beckers en mevrouw S. Sibbald.

Het LC vergaderde in 2023 zes keer. Daarnaast was er twee keer overleg met de portefeuillehouder Arrestantentaken. Op 12 juni was dat mevrouw F.J. Krukkert, plaatsvervangend politiechef Rotterdam. Op 23 november verving de heer P.M.A. Homminga de nieuwe portefeuillehouder: de heer S. van der Koot, plaatsvervangend politiechef Rotterdam had inmiddels mevrouw Krukkert, die politiechef van eenheid Den Haag werd, opgevolgd.

Het LC organiseerde twee keer een overleg met de voorzitters en secretarissen van de tien regionale CTA's en twee keer een overleg met alleen de secretarissen.

Tot slot werd er op 17 november een opleidingsdag georganiseerd voor nieuwe CTA-leden. In bijlage 1 is een opsomming gegeven van de onderwerpen die in de overleggen met de portefeuillehouder en met de voorzitters zijn besproken. Hierna in dit verslag is een aantal onderwerpen uitgelicht.

HOOFDSTUK II

Thema's

1. De jaarverslagen CTA's 2022

Ten behoeve van voldoende context rondom dit onderwerp is het goed om een tijdspad te schetsen.

In jaar 1 voeren de CTA's inspecties uit. De bevindingen daaruit worden snel daarna (ook al tijdens de inspectie) gedeeld met de politie en uiterlijk ter vergadering van de CTA waarbij in bijna alle gevallen de teamchef arrestantentaken aanwezig is besproken. De verslagen die de leden maken van iedere inspectie worden door de secretarissen ingevoerd in een Excel-database.

Aan het begin van jaar 2 maken de CTA's een jaarverslag op over jaar 1, met gebruikmaking van de gegevens uit het excelbestand, dat ze meestal in maart/april met de politiechef of portefeuillehouder binnen de eenheid bespreken. Daarna worden de jaarverslagen naar het LC gezonden.

Eveneens in jaar 2 analyseert het LC deze jaarverslagen en voegt de Excel-bestanden uit de eenheden samen in een landelijk overzicht. Het LC bespreekt die analyse en dat overzicht met de landelijk portefeuillehouder en met de voorzitters van de CTA's, meestal in juni/juli. Aansluitend wordt een en ander formeel aangeboden aan de korpschef.

In jaar 3 doet het LC verslag van haar werkzaamheden in jaar 2 en dat betekent dat in dit jaarverslag verteld wordt wat de analyse van de resultaten van jaar 1 opleverde. Dat lijkt mosterd na de maaltijd maar alle bevindingen zijn dus eerder met de betrokken politieambtenaren besproken.

In 2023 heeft het LC derhalve de jaarverslagen van 2022 en de database over 2022 geanalyseerd en met de portefeuillehouder besproken.

Ook in 2022 is weer geconcludeerd dat de arrestantenzorg verricht door de politie over het algemeen blijkt te voldoen aan de eisen die daaraan gesteld mogen worden.

Er wordt op respectvolle en zorgvuldige wijze met de ingeslotenen omgegaan, hetgeen blijkt uit het positieve oordeel van de CTA's over de bejegening. Dat blijkt ook uit de vele gesprekken die gehouden zijn met arrestanten. Over de bejegening en behandeling in algemene zin zijn de arrestanten meestal positief. Wel maken zij soms opmerkingen over bijvoorbeeld de kwaliteit van het eten, de temperatuur, verveling of de wachttijd voordat er contact is met thuisfront of arts. In voorkomende gevallen gaan de CTA's ter plekke na of de

zorg in dat specifieke geval afdoende is geweest. Mocht dat niet het geval blijken dan leidt dat tot opmerkingen en/of aanbevelingen.

Ook de voor de arrestantenzorg noodzakelijke voorzieningen zijn meestal van voldoende niveau.

Vermeldenswaard is ook dat de relatie tussen de CTA's en de politie goed is. Bij de inspecties worden goede en open gesprekken gevoerd tussen CTA-leden en arrestantenverzorgers en elke CTA heeft een korte en prettige lijn naar de teamchef Arrestantentaken. Bevindingen en aanbevelingen worden serieus genomen, al blijft de opvolging nog wel aandacht vragen.

Desondanks zijn er tekortkomingen geconstateerd en aanbevelingen gedaan op diverse onderwerpen.

In 2022 is de bedrijfshulpverlening (net als voorgaande jaren) het onderwerp waarop de meeste tekortkomingen geconstateerd zijn. Iedere CTA maakt daar melding van. Het gaat om de aanwezigheid van (actuele) ontruimingsplannen, het houden van voldoende ontruimingsoefeningen en het evalueren daarvan. Wel wordt gezien dat de politie hierop wel degelijk investeert en er verbeteringen zichtbaar zijn. Gemiddeld was de score op dit onderdeel, na drie opeenvolgende jaren van verslechtering, in 2022 verbeterd maar nog niet voldoende. Hierover hebben de CTA's vele gesprekken gevoerd, zowel op eenheidsniveau met de teamchefs arrestantentaken en de eenheidsleiding, als op landelijk niveau met de portefeuillehouder arrestantentaken.

Een tweetal andere onderwerpen waarop meerdere tekortkomingen zijn geconstateerd betreft de staat van cellen en ophoudkamers (zijn ze voldoende schoon en veilig, is de temperatuur goed, werkt de intercom) en voorts de medische zorg (gebruik medische checklist, staat van verbanddozen en bewaren/verstrekken medicijnen).

Opmerking verdient dat de CTA's ieder jaar een aantal thema's kiest waaraan bijzondere aandacht wordt geschonken bij de inspecties. In 2022 waren dat corona, BHV (m.n. (evaluatie van) ontruimingsoefeningen) en zorg voor personen onder observatie. Over BHV is hiervoor al iets gezegd. De twee andere onderwerpen gaven geen aanleiding tot bijzondere aanbevelingen.

2. NPM

Het OPCAT verplicht de landen die daarvoor getekend hebben tot het instellen van een National Preventive Mechanism (NPM) dat toezicht moet houden op alle vormen van insluiting (arrestantenzorg, detentie maar ook insluiting op medische gronden). Toen die verplichting werd ingevoerd bestonden in Nederland al diverse, al jaren functionerende, toezichthouders. Er is toen voor gekozen om geen separate nieuwe organisatie op te richten maar het NPM een samenwerkingsoverleg te laten zijn tussen de verschillende toezichthouders. De Inspectie J&V werd voorzitter.

In het jaarverslag van het LC CTA 2022 is geschetst dat er een heroverweging in gang gezet was over de inrichting van het NPM in Nederland. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid was voornemens om het College voor de Rechten van de Mens te verzoeken om de NPM-taak op zich te nemen. In het kader daarvan heeft Berenschot in 2022 in opdracht van het ministerie in kaart gebracht wat de taak van het NPM is en daarmee wat dat voor het College en de samenwerking met de andere toezichthouders zou betekenen.

Bij brief van 27 september 2023 heeft de Minister de Tweede Kamer ingelicht over de toekomst van het NPM. Daarin heeft de minister de argumenten gegeven die pleiten voor onderbrenging van de NPM-taak bij het College:

Ten eerste passen de taken van het NPM – toezicht houden op de naleving van een mensenrechtenverdrag – bij de bestaande wettelijke taken en werkzaamheden van het

College. Ook heeft het College veel expertise op het gebied van toetsing van feitelijke casussen aan mensenrechten. Verder heeft het College al een nagenoeg volledig wettelijk mandaat dat benodigd is voor het NPM, waaronder het bezoeken van locaties, opvragen van de gewenste informatie en spreken van alle personen die het nodig acht voor het onderzoek. Ten slotte geniet het College de A-status conform de Paris Principles van de VN. Dit betekent dat het CRM aan alle overleggen over mensenrechten bij de VN mag deelnemen en het CRM voldoet aan de eisen van onafhankelijkheid die de VN stelt. Het streven is, zo schreef de minister, dat het CRM begin 2024 de NPM-taak formeel gaat uitvoeren. Bij het College wordt een lid met specifieke expertise op het terrein van het NPM aangesteld. Er wordt daarbij een team voor de ondersteuning van dit lid ingericht. Tevens zal de Wet CRM gewijzigd worden om de NPM-taak expliciet te benoemen. Eind 2023 hebben de eerste gesprekken plaatsgevonden tussen voorzitter en secretaris van het LC met mevrouw A. van Eijndhoven, coördinator NPM bij het College.

3. Woo en mediaverzoeken

In het begin van 2023 werd één van de CTA's rechtstreeks benaderd door media naar aanleiding van aanhoudingen bij demonstraties. Dat riep de vraag op hoe daarmee om te gaan. In relatie daarmee kwam ook de vraag op in hoeverre de Wet open overheid (Woo) rechtstreeks van toepassing is op de CTA's.

Ten aanzien van communicatie is na bespreking ter vergadering van de voorzitters op 4 juli 2023 het volgende geconcludeerd:

- de communicatielijn van de CTA gaat primair via de politie (teamchef en eenheidsleiding)
- respecteer hoor en wederhoor en zorg dus dat de politie eerst op de hoogte is van bevindingen voordat daarover gecommuniceerd wordt;
- reageer schriftelijk (indien mogelijk op basis van schriftelijke vragen).

Ten aanzien van de Woo is geconcludeerd dat burgers rechtstreeks bij de CTA een beroep kunnen doen op de Woo en om documenten kunnen vragen. De CTA is namelijk aan te merken als een bestuursorgaan in de zin van artikel 1:1 van de Algemene wet bestuursrecht. De Woo kent enkele uitzonderingsgronden maar het uitgangspunt is openheid van zaken.

4. Zorg voor personen met verward gedrag

Tijdens het voorzittersoverleg van 1 november 2022 werd gesproken over de problematiek rond de zorg voor personen met verward gedrag die door de politie worden ingesloten. Besloten werd om de zorg voor personen met verward gedrag te benoemen als aandachtspunt voor de inspecties van 2023. Echter was niet duidelijk aan welke specifieke eisen de politie dan zou moeten voldoen om de "toets" van de CTA te doorstaan. Daarom werd afgesproken om van 2023 een inventarisatiejaar te maken: het is wel een aandachtspunt voor de CTA's waarbij voorgesteld is om in plaats van een kwalificatie van OK/niet OK te geven de vraag te stellen: wat gaat goed, wat is er nodig, waar loopt het mis?

Tijdens het voorzittersoverleg van 4 juli 2023 is geïnventariseerd wat de bevindingen tot dat moment waren. Met name in cellencomplexen is toename van verwarde personen duidelijk zichtbaar. Arrestantenverzorgers doen wat ze kunnen binnen de beperkingen van hun opleiding, maar voelen zich niet altijd voldoende toegerust om de passende zorg te bieden. Dat geeft ook bij hen ongemak. In sommige gebieden kampt de politie daarbij met een krappe bezetting, lange aanrijtijden en het feit dat contacten met GGZ in avonden en weekenden lastig zijn.

De politie zoekt naar vormen van basale training om de arrestantenverzorgers enige handreikingen te bieden. Het is uiteraard niet de bedoeling en ook niet realistisch om hen

een volledige toegespitste training te geven, dat is niet hun vak, noch hun opdracht en dat zou schijnveiligheid creëren. Vanwege de ernst van de problematiek heeft de politie (aldus de portefeuillehouder op 12 juni 2023) bij GGD-GHOR de eis neergelegd dat er in voorkomende gevallen een arts komt. De discussie met hen wordt in alle openheid gevoerd. Belemmerend werkt het feit dat er geen landelijk mandaat ligt bij GGD-GHOR om voor alle instanties te spreken.

Overigens is het wel al lang zo is dat op straat al gezocht wordt naar een oplossing om te voorkomen dat de betreffende persoon moet worden ingesloten. Er wordt direct contact gezocht met GGZ en eigen zorgomgeving, maar dat levert niet altijd een andere oplossing op dan insluiting.

De problematiek blijft te ingewikkeld om bij inspecties met een kwalificatie OK of niet OK te bestempelen, maar de CTA's blijven hierover in gesprek met de teamchefs arrestantentaken.

Bijlage

Onderwerpen besproken in de overleggen met de portefeuillehouder arrestantentaken, gehouden op 12 juni en 23 november:

- Zorg voor personen met verward gedrag
- Bedrijfshulpverlening
- Problematiek ophoudkamers basisteams
- Aanbestedingen, inzake medische zorg en opleiding
- Hulpmiddelen jegens ingeslotenen.
- Jaarverslagen 2022 (analyse jaarverslagen en database)
- Effecten personeelstekorten DJI op arrestantenzorg politie
- Personeelstekorten politie
- Melden incidenten aan de Inspectie van Gezondheidszorg en Jeugd
- Ontwikkelingen NPM

Onderwerpen besproken in de overleggen met voorzitters en secretarissen, gehouden op 4 juli en 6 december:

- Een presentatie van Bert Steehouwer en Brigit van Vught van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, team ZAJ (zorg voor asielzoekers en justitiabelen) over de bevindingen uit hun onderzoek in een zestal eenheden in de periode 2020-2021.
- Terugkoppeling gesprekken met de landelijk portefeuillehouder
- Analyse jaarverslagen en database 2022.
- Bedrijfshulpverlening
- Zorg voor personen met verward gedrag
- WOO en mediaverzoeken
- Toezicht op vervoer
- Discriminatie, diversiteit, gelijke behandeling
- Wensen aanpassing inspectieverslagen voor 2024
- Opvolging aanbevelingen
- Voorbereiding conferentie 2024